

мяне на критерии за тяхната оценка, както и на авторитети, които да прилагат тези критерии. Появата на сборни издания, самоопределящи се като антологии, е дискурсивен жест, който поставя на първо място естетическите за сметка на утилитарните критерии и носи съзнание и самочувствие за еталонност, за зрялост. У нас обаче това съзнание е амбивалентно, то по правило е удвоено от усъмняване в собствената традиция, от чувство на незрялост, недостиг и липса, при това именно у онези, които първи се заемат да оформят представителни литературни селекции². При все това в един идеален хоризонт не само преводните, а всички антологии имат имплицитно „експортно“ съзнание, доколкото стремежът към представителност ги адресира към една по-широка въобразена читателска аудитория – за разлика от обикновените, по-утилитарни сборници (христоматии, песнопойки, „Вечеринки и утра“), насочени към нуждите на по-ограничени конкретни местни публикации.

Второто десетилетие на XX век е времето, когато спорадично се появяват първи преводни сборници с българска литература – главно поетически, но също смесени (поезия и проза). Не всички измежду тях имат самочувствието да се нарекат антологии. Или съставителите им не са сигурни в своя избор, или подсъзнателно възприемат статуса на самата българска литература като предантологичен и предканоничен и не са в състояние да излъчат достатъчно представителен – антологичен – списък от автори и творби.

Най-често преводните сборници са издавани в чужбина и са дело на отделни поети, писатели, учени слависти, проявили интерес към България. Такива са „Болгарский сборник“, съст. Константин Кузмински, Москва, 1913; „Blumen aus dem Balkan“, съст. Otto Müller-Neudorf, Берлин, 1917; „Das Rosenland. Bulgarische Gestalter und Gestalten“, съст. Roda Roda, Хамбург, 1918; „Poeti Bulgari“, съст. Enrico Damiani, Рим, 1925. Традиционните културни връзки на българската интелигенция с Русия и Германия очевидно задават първите посоки на литературен „износ“. В случая с двете немски антологии, издадени през 1917 и 1918 г., вероятно и Първата световна война е съдействала за интереса към българската литература. Между тях има и друго сходство: заглавията и на двете представляват метафорични репрезентации на България посредством географски образи.

Тези образи – Балканът и Долината на розите – принадлежат не само на реалната, но и на една символическа литературна география, като по това време вече са се превърнали в клише. Първото немско заглавие,

² Вж. например писмата на Димчо Дебелянов до Лилиев по времето, когато Дебелянов и Подвързачов работят върху съставянето на „Българска антология. Нашата поезия от Вазова насам“ (1910).